

Inhoud

Advies	2
1. Kwaliteitsborging- en bevordering	2
2. Voortzetting van burgergerichtheid	4

Advies

De Raad van Advies van de Raad voor Rechtsbijstand (RvR) brengt één keer per jaar schriftelijk advies uit aan de bestuurder van de RvR. Ten behoeve van dit advies wordt jaarlijks een maatschappelijk sessie georganiseerd.

Kwaliteit van juridische dienstverlening door advocaten en burgergerichtheid van de RvR waren de twee onderwerpen van de maatschappelijke sessie die de Raad van Advies op 31 oktober 2024 heeft gehouden.

Kernadvies ten aanzien van kwaliteit van juridische dienstverlening

Breid het huidige instrumentarium voor kwaliteitsborging- en bevordering uit. Werk stap voor stap, op basis van ervaringen uit de praktijk en wetenschappelijke inzichten aan een eensluidend kwaliteitsbegrip met bijbehorende instrumenten, zoals *peer review*, standaarden en gedragsnormen. Ga onverminderd door met onderzoek naar kwaliteit. Ontwikkel parallel aan het kwaliteitsinstrumentarium beloningsvormen en bespreek met het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) hoe kwaliteitsinstrumenten en beloning van kwaliteit in de te wijzigen Wet op de Rechtsbijstand (Wrb) kunnen worden verankerd. Betrek de Nederlandse Orde van Advocaten, specialisatieverenigingen en de beroepsgroep bij deze ontwikkelingen en blijf nauw samenwerken met de Dekens indien het gaat om handhaving.

1. Kwaliteitsborging- en bevordering

Het bewaken en stimuleren van kwaliteit van advocaten en mediators behoort tot de wettelijke taak van de RvR. Rechtsbijstandgerechtigde burgers met een juridisch probleem of conflict bevinden zich door gebrek aan kennis en de niet-transparante 'markt' van juridische dienstverlening in een afhankelijke positie. Zij hebben amper mogelijkheden om zelf een goed gefundeerd oordeel te vormen over benodigde én geleverde kwaliteit van juridische dienstverlening. De RvR heeft de verantwoordelijkheid om burgers te verzekeren van kwalitatief goede rechtsbijstand en mediation.

Onder de huidige Wrb zijn de inschrijvingsvoorwaarden voor advocaten voor de RvR het belangrijkste instrument om de kwaliteit van dienstverlening te borgen en te bevorderen. Daarnaast trekt de Raad in nauwe samenwerking op met de Dekens als het gaat om handhaving van kwaliteit.

De huidige kwaliteitsinstrumenten behoeven versterking en aanvulling. Ten eerste is met het oog op de aanstaande vernieuwing van de Wrb een beschrijving van aanvullende instrumenten voor kwaliteitsborging- en bevordering gewenst. Ook is het, bij voorkeur in afstemming met de NOvA, nodig om te komen tot een (meer) eenduidig kwaliteitsbegrip. Daarbij merkt de Raad van Advies overigens op dat een eenduidig kwaliteitsbegrip verschillende facetten van kwaliteit dient te omvatten. De Raad van Advies verwijst naar het onderzoek van het Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand (Kenniscentrum) waarin vijf dimensies van kwaliteit (de burger centraal, geborgde kwaliteit, bewezen en lerend, integrale kijk, doelmatigheid) zijn opgenomen.

Het in samenspraak met de beroepsgroep ontwikkelen van standaarden voor dienstverlening en stimuleren van professioneel gedrag is een tweede belangrijke richting. Er zijn al stappen gezet met het ontwikkelen van standaarden, zoals binnen de asieladvocatuur en de sociale zekerheidsadvocatuur t.a.v. de WIA. De Raad van Advies adviseert de RvR een actieve, stimulerende en faciliterende rol in te nemen bij het doorontwikkelen van standaarden die er al zijn en het verbreden van deze goede praktijk naar andere rechtsgebieden. Zo ontstaat een *bottom up* aanpak van kwaliteitsnormering door (o.a.) specialisatieverenigingen die aansluit bij de binnen de beroepsgroep levende professionaliteitsstandaarden en behoeften aan verdere doorontwikkeling. Op termijn kan dit per rechtsgebied tot een *evidence-based practice* leiden die, wanneer deze voldoende is ontwikkeld en beproefd, kan worden opgenomen in de inschrijvingsvoorwaarden.

Daarbij merkt de Raad van Advies op dat een standaard of protocol niet automatisch ook tot gewenst gedrag leidt. Daarvoor zijn ten derde andere kwaliteitsinstrumenten relevant die, naast of in plaats van juridische inhoud, ook gedragsaspecten omvatten. Te denken valt aan kantoor grootte en –samenstelling (zodat er bijvoorbeeld ruimte is voor 'sparren op de werkvloer' of ondersteuning van professional support lawyers) of het door de RvR gewenste *peer review* en collegiale intervisie. Ook hiervoor geldt dat de Raad van Advies in eerste instantie een stimulerende en faciliterende rol voor de RvR ziet.

Voor wat betreft *peer review* kan in overleg met de NOvA aansluiting gezocht worden bij specialisatieverenigingen die reeds met *peer review* werken, zodat met hen kan worden gezien hoe dit kwaliteitsinstrument ook door de RvR kan worden gestimuleerd en op termijn in inschrijvingsvoorwaarden kan worden overgenomen. Hierbij denkt de Raad van Advies bijvoorbeeld aan een combinatie van financiële en andere incentives voor ingeschreven advocaten die al aan *peer review* of een andere vorm van kwaliteitsbevordering op gedrag deelnemen. Daarnaast is het lopende onderzoek dat door het Kenniscentrum naar kwaliteit op basis van *peer review* wordt gedaan, relevant voor de RvR en de beroepsgroep

In combinatie met het periodieke onderzoek door het Kenniscentrum naar de kwaliteit van dienstverlening binnen het stelsel kan de RvR een vanuit wetenschap en praktijk onderbouwde kwaliteitscirkel ontwikkelen die bijdraagt aan een kwalitatief hoogwaardig en lerend stelsel en aan de verdergaande specialisatie van de sociale advocatuur. De Raad van Advies moedigt de RvR van harte aan om door te gaan op de ingeslagen weg van het meten van kwaliteit door middel van de *feedbackloop* en ander onderzoek door het Kenniscentrum. Meten is immers weten.

Een eenduidig kwaliteitsbegrip, standaarden van dienstverlening en professionele gedragsnormen kunnen op termijn al dan niet verplichtend in de inschrijvingsvoorwaarden worden opgenomen. Dat dient vervolgens te worden aangevuld met een bijpassende beloning (financieel of anderszins). Inspanningen van advocaten om hogere kwaliteit te bereiken en te handhaven komen namelijk niet gratis. De Raad van Advies denkt hierbij bijvoorbeeld aan het verkrijgen van een kwaliteitskeurmerk of de status van *preferred supplier* bij een bepaalde kantoor grootte of –samenstelling of na het deelnemen aan *peer review* (of andere vormen van kwaliteitsbevordering) gedurende een langere periode, met bijpassende beloning. De Raad van Advies moedigt de RvR aan om hierover in gesprek te gaan met JenV.

Ook raadt de Raad van Advies de RvR aan om met JenV het gesprek te voeren over de verankering van bestaande en nieuw te ontwikkelen kwaliteitsinstrumenten in de te wijzigen wet- en regelgeving. Daarbij is echter ook het inbouwen van flexibiliteit door middel van beleidsbevoegdheden in de nieuwe Wrb van groot belang. Immers is nog niet alles uitgekristalliseerd, en moet de RvR ook in de toekomst de mogelijkheid houden om nieuwe kwaliteitsimpulsen in het stelsel te kunnen brengen.

Als sluitstuk van kwaliteitsborging- en bevordering wil de Raad van Advies aandacht vragen voor een corrigerend instrumentarium. Primair ligt toezicht en handhaving bij de Dekens. De RvR werkt dan ook altijd samen met de Dekens indien het gaat om handhaving.

De Raad van Advies adviseert de bestuurder van de RvR:

Breid het instrumentarium voor kwaliteitsborging- en handhaving uit

- Door RvR, in het *Programma Kwaliteit in 2025*: ontwikkel een door praktijk en wetenschap getoetst eenduidig kwaliteitsbegrip dat de relevante aspecten van kwaliteit omvat.
- Door RvR, in het *Programma Kwaliteit in 2025*: stel een lijst van instrumenten op voor borging, stimulering en handhaving van kwaliteit. Sla daarbij acht op instrumenten in buitenlandse rechtsbijstandstelsels en op het

- kwaliteitsinstrumentarium van andere beroepsgroepen zoals artsen en accountants.
- Door RvR, in 2025: Geef prioriteit aan het invoeren van *peer review*. Doe dat in eerste instantie op vrijwillige basis door aan te sluiten bij en te leren van reeds bestaande *peer review* systemen zoals in de pilot HKT en in specialisatieverenigingen. Maak deelname aantrekkelijk door het bieden van een financiële tegemoetkoming. Bepaal verder in overleg met de NOvA en aan de hand van de door het Programma Kwaliteit op te stellen lijst van kwaliteitsinstrumenten welke instrumenten worden uitgewerkt en geïmplementeerd.
- Door RvR, op middellange termijn: Maak *peer review* verplicht door het als inschrijvingsvoorwaarde op te nemen.
- Ontwikkel samen met de NOvA en JenV vormen van (financiële en niet-financiële) beloning, keurmerk en/of *preferred suppliership* voor advocaten die langdurig voldoen aan de kwaliteitseisen inclusief de toetsing ervan.
- Door RvR, in 2025 en op middellange termijn: faciliteer de ontwikkeling van standaarden/protocollen op specifieke rechtsgebieden. Neem reeds ontwikkelde standaarden/protocollen op in het kwaliteitsinstrumentarium en laat het meelopen in onderzoek naar kwaliteit.
- Door RvR, doorlopend: geef opdracht aan het Kenniscentrum om op basis van het kwaliteitsbegrip en de reeds in ontwikkeling zijnde feedbackloop de kwaliteit van juridische dienstverlening doorlopend te monitoren. Bespreek periodiek de resultaten van dit onderzoek met de NOvA, JenV en andere belanghebbenden en pas zo nodig het kwaliteitsbegrip, standaarden en protocollen en andere kwaliteitsinstrumenten aan.
- Door RvR, in 2025: bespreek met JenV welke kwaliteitsinstrumenten in de te wijzigen wet- en regelgeving moeten worden opgenomen. Bespreek tevens de beleidsruimte die in de wet- en regelgeving nodig is voor de benodigde flexibiliteit.
- Door de RvR, doorlopend: informeer op het terrein van toezicht de dekens (zij zijn primair toezichthouder op de advocatuur) en trekt waar past samen op naar aanleiding van signalen.

Kernadvies ten aanzien van burgergerichtheid

Zet onderzoek naar de burger en/in het stelsel voort en bezie of dat aanpassingen in de uitvoering vergt. Heb specifiek aandacht voor de toegang tot het recht voor arbeidsmigranten.

2. Voortzetting van burgergerichtheid

De Raad van Advies ziet voortzetting van het onderzoek van het Kenniscentrum als een belangrijk instrument om de blik in het stelsel op de burger te houden. Onder andere denkt de Raad van Advies aan verder onderzoek onder burgers, inclusief minder zelfredzame doelgroepen, aan onderzoek naar niet-gebruik van rechtsbijstand en naar de uitvallers na verwijzing.

Toegang tot het recht voor arbeidsmigranten is een ander thema waar de RvR zich in het kader van signalering en structurele rechtsbijstand hard voor moet maken. Hierin kan samengewerkt worden met de eerstelijns rechtshulp, het Juridisch Loket die momenteel pilots uitvoert. De Raad van Advies adviseert de bestuurder van de RvR:

- Door RvR, doorlopend: geef opdracht aan het Kenniscentrum om, naast het onderzoek naar gebruikers van gesubsidieerde rechtsbijstand, ook onderzoek te initiëren naar verbreding van toegang tot het recht naar burgers die nog geen gebruik (kunnen) maken van rechtsbijstand.
- Door RvR, in 2025: neem in de ontwikkeling van beleid met betrekking tot structurele rechtsbijstand en signalering ook de groep arbeidsmigranten mee en kijk concreet wat je voor deze groep rechtzoekenden vooruitlopend op het ontwikkelen van beleid al in gang kunt zetten.